

Επαναληπτικό διαγώνισμα στα Αρχαία Ελληνικά Προσανατολισμού Γ' Λυκείου
(για τα τμήματα διετούς προετοιμασίας)

ΟΝΟΜΑ: _____ Βαθμός %
ΗΜ/ΝΙΑ: Σάββατο, 6 / 12 / 2025 ΤΜΗΜΑ: _____ ☺

Διδαγμένο κείμενο

50 μονάδες

Αριστοτέλης, Ηθικά Νικομάχεια, Β6, 10-13-16 1106b18-28, 1106b36-1107a6.

Οἷον καὶ φοβηθῆναι καὶ θαρρῆσαι καὶ ἐπιθυμῆσαι καὶ ὀργισθῆναι καὶ ἐλεῆσαι καὶ ὄλως ἴσθῆναι καὶ λυπηθῆναι ἔστι καὶ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ ἀμφοτέρωθεν οὐκ εὖ· τὸ δ' ὅτε δεῖ καὶ ἐφ' οἷς καὶ πρὸς οὓς καὶ οὗ ἕνεκα καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε καὶ ἄριστον, ὅπερ ἐστὶ τῆς ἀρετῆς. Ὅμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς πράξεις ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ τὸ μέσον. Ἡ δ' ἀρετὴ περὶ πάθη καὶ πράξεις ἐστίν, ἐν οἷς ἡ μὲν ὑπερβολὴ ἀμαρτάνεται καὶ ψέγεται καὶ ἡ ἔλλειψις, τὸ δὲ μέσον ἐπαινεῖται καὶ κατορθοῦται· ταῦτα δ' ἄμφω τῆς ἀρετῆς. Μεσότης τις ἄρα ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, στοχαστικὴ γέ οὖσα τοῦ μέσου. [...]

Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ, ἐν μεσότητι οὖσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὠρισμένη λόγῳ καὶ ᾧ ἂν ὁ φρόνιμος ὀρίσειεν. Μεσότης δὲ δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς δὲ κατ' ἔλλειψιν· καὶ ἔτι τῶν τὰς μὲν ἐλλείπειν τὰς δ' ὑπερβάλλειν τοῦ δέοντος ἐν τε τοῖς πάθεσι καὶ ἐν ταῖς πράξεσι, τὴν δ' ἀρετὴν τὸ μέσον καὶ εὐρίσκειν καὶ αἰρεῖσθαι.

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις τη λέξη *Σωστό* ή *Λάθος*, ανάλογα με το περιεχόμενό τους, με βάση το διδαγμένο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3).

- α. Η συναισθηματική συμπεριφορά του ανθρώπου χαρακτηρίζεται από ποσοτικές διαβαθμίσεις.
β. Οι συνθήκες εκδήλωσης ενός συναισθήματος είναι μία από τις παραμέτρους κατά τον Αριστοτέλη που πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη κατά την αξιολόγηση των συναισθημάτων.
γ. Η ἀρετὴ ἐπιλέγεται ἐλεύθερα ἀπὸ τὸ ἄτομο καὶ ἐξαρτάται ἀπὸ τὴν ἐπίτευξη τῆς ἀντικειμενικῆς μεσότητας.

A2. «ταῦτα δ' ἄμφω τῆς ἀρετῆς»: Σε ποιο σημείο ή σημεία του διδαγμένου κειμένου αναφέρεται η φράση «ταῦτα δ' ἄμφω». (4 μον.)

Μονάδες 10

B1. Ὅπως ἔχει ἀναφέρει ἀλλοῦ ὁ Αἰριστοτέλης, ἡ μεσότητα πὸν σχετίζεται με τὴν ἠθικὴ ἀρετὴ ὀρίζεται με ὑποκειμενικὰ κριτήρια (πρὸς ἡμᾶς). Με ἀφετηρία τὸ δεδομένο αὐτὸ να ἐξηγήσετε ποια κριτήρια προσθέτει ὁ φιλόσοφος στο ἀπόσπασμα «*Οἷον καὶ φοβηθῆναι ... ὅπερ ἐστὶ τῆς ἀρετῆς*» τοῦ δοθέντος κειμένου ὡστε να ὀριστεῖ πληρέστερα ἡ ἐννοια τῆς «μεσότητας» καὶ ποιον τρόπο ἀνάλυσης ἐπιλέγει για να ἐκθέσει τις σκέψεις του, καθὼς καὶ να ἀναδείξετε τὸν ρόλο δύο (2) ἐκφραστικῶν ἐπιλογῶν τοῦ φιλοσόφου στο συγκεκριμένο πλαίσιο. Μονάδες 10

B2. Αντιπαραβάλλοντας το παράλληλο κείμενο που ακολουθεί από την Πολιτεία του Πλάτωνα με το διδαγμένο απόσπασμα από τα Ηθικά Νικομάχεια του Αριστοτέλη «*Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ... καὶ εὐρίσκειν καὶ αἰρεῖσθαι.*», να απαντήσετε στο εξής ερώτημα:

Ποια κοινή αντίληψη αναδεικνύεται στα δύο κείμενα αναφορικά με την ανθρώπινη ευθύνη στη διαμόρφωση της ηθικής συμπεριφοράς;

Ἡ Πολιτεία τελειώνει με μια αισιόδοξη διδαχή· ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατη. Ὁ δίκαιος ἐπιβραβεύεται καὶ σε αὐτὸν τὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον. Ἀντιθέτως οἱ ἀδικοὶ, οἱ τύραννοί, οἱ κακούργοι τιμωροῦνται σκληρὰ. Ἀπόδειξη ἡ μαρτυρία τοῦ Ἡρόδου τοῦ Ἀρμενίου, τὴν ὁποία ἐκθέτει ὁ Σωκράτης. Σύμφωνα με αὐτὴ τὴν μαρτυρία οἱ ψυχές εἶναι ἀναγκασμένες νὰ διαλέξουν τὸ εἶδος τῆς ζωῆς ποῦ θὰ ἠθελαν νὰ ζήσουν κατὰ τὴν ἐπόμενη ἐνσάρκωσή τους.

Πλάτωνος **Πολιτεία**, 617d-e (μτφρ. Ν.Μ. Σκουτερόπουλος)

Και τότε ένας προφήτης, αφού πρώτα έβαλε τις ψυχές να παραταχθούν με τάξη, πήρε έπειτα από τα γόνατα της Λάχησης κλήρους και παραδείγματα βίων κι ανεβαίνοντας σ' ένα ψηλό βήμα φώναξε: «Της κόρης Λάχησης, θυγατέρας της Ανάγκης, είναι τούτος ο λόγος. Ψυχές της μιας ημέρας, αρχίζει για το θνητό γένος άλλος ένας κύκλος με κατάληξη το θάνατο. Δεν θα σας πάρει με κλήρο κάποιος δαίμονας, θα τον διαλέξετε εσείς το δαίμονα. Οποιανού λάχει ο πρώτος κλήρος, αυτός πρώτος να διαλέξει τη ζωή που αναγκαστικά θα ζήσει. Δεν έχει δεσπότη η αρετή· ανάλογα αν την τιμάει κανείς ή την περιφρονεί, θα 'ναι και πιο μεγάλο ή πιο μικρό το μερτικό του επάνω της. Η ευθύνη είναι αυτουνού που διαλέγει· ο θεός δεν έχει ενοχή».

Μονάδες 10

B3. Να αντιστοιχίσετε καθεμιά από τις φράσεις της στήλης Α' του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β' που συμπληρώνει ορθά το νόημά της, γράφοντας δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις φράσεις της στήλης Α' το γράμμα που αναλογεί στη φράση που θα επιλέξετε.

Μονάδες 10

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Ο Αριστοτέλης είχε την ευκαιρία να γνωρίσει κοντά στον πατέρα του...	α. τη φιλοσοφία. β. την ιατρική επιστήμη. γ. τη στρατιωτική τέχνη.
2. Όταν πέθανε ο Αλέξανδρος στα 323 π.Χ., ο Αριστοτέλης...	α. επέστρεψε στην Αθήνα. β. έφυγε για δεύτερη φορά από την Αθήνα. γ. επέστρεψε στα Στάγειρα.
3. Ο Αριστοτέλης θεωρεί ότι η ευδαιμονία ...	α. είναι ενέργεια. β. είναι κατάσταση. γ. είναι καλή τύχη και δεν σχετίζεται με τις ανθρώπινες ικανότητες.
4. Η αποφθεγματική φράση «Εὐδαιμονία ψυχῆς καὶ κακοδαιμονία» διατυπώθηκε από τον...	α. Αριστοτέλη. β. Ηράκλειτο. γ. Δημόκριτο.
5. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη το ἄλογον μέρος της ψυχής...	α. έχει σχέση με την αύξηση του ανθρώπινου οργανισμού και τη διατροφή. β. ταυτίζεται με το έπιθυμητικόν. γ. έχει σχέση με την αρετή.

B4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου, να γράψετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο:

- **ἐπιθυμῆσαι, δεῖ, Ὀμοίως, κατορθοῦται, προαιρετική.**

Μονάδες 10

Αδίδακτο κείμενο

50 μονάδες

Πλάτωνος, Πολιτεία, 343b - 344b ▪ Platonis Opera, ed. John Burnet, Oxford University Press.

Στην αρχή του διαλόγου οι ομιλητές διαφωνούν για το πώς ορίζεται η δικαιοσύνη. Ο Σωκράτης θέτει σε έλεγχο τις απόψεις του Θρασυμάχου, ο οποίος παρουσιάζει διάφορα παραδείγματα δικαίων και άδικων πράξεων, για να καταλήξει στη θέση ότι δίκαιο είναι τελικά αυτό που συμφέρει τον ισχυρό.

ΘΡΑ. Ὅτι οἶει τοὺς ποιμένας ἢ τοὺς βουκόλους τὸ τῶν προβάτων ἢ τὸ τῶν βοῶν ἀγαθὸν σκοπεῖν καὶ παχύνειν αὐτοὺς καὶ θεραπεύειν πρὸς ἄλλο τι βλέποντας ἢ τὸ τῶν δεσποτῶν ἀγαθὸν καὶ τὸ αὐτῶν, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρχοντας, οἱ ὡς ἀληθῶς ἄρχουσιν, ἄλλως πως ἡγήθῃ διανοεῖσθαι πρὸς τοὺς ἀρχομένους ἢ ὥσπερ ἂν τις πρὸς πρόβατα διατεθεῖ, καὶ ἄλλο τι σκοπεῖν αὐτοὺς διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἢ τοῦτο, ὅθεν αὐτοὶ ὠφελήσονται. Καὶ οὕτω πόρρω εἶπερ τε τοῦ δικαίου καὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδίκου τε καὶ ἀδικίας, ὥστε ἀγνοεῖς ὅτι ἡ μὲν δικαιοσύνη καὶ τὸ δίκαιον ἀλλότριον ἀγαθὸν τῷ ὄντι, τοῦ κρείττονός τε καὶ ἄρχοντος συμφέρον, οἰκεία δὲ τοῦ πειθομένου τε καὶ ὑπηρετοῦντος βλάβη, ἢ δὲ ἀδικία τούναντίον, καὶ ἄρχει <ἢ ἀδικία> τῶν ὡς ἀληθῶς εὐθηκῶν τε καὶ δικαίων, οἱ δ' ἄρχόμενοι ποιοῦσιν τὸ ἐκείνου συμφέρον κρείττονος ὄντος, καὶ εὐδαίμονα ἐκεῖνον ποιοῦσιν ὑπηρετοῦντες αὐτῷ, ἑαυτοὺς δὲ οὐδ' ὀπωστιοῦν*. Σκοπεῖσθαι δέ, ὡς εὐθηθέστατε Σώκρατες, οὕτωςί χρεῖ, ὅτι δίκαιος ἀνὴρ ἀδίκου πανταχοῦ ἔλαττον ἔχει. Πρῶτον μὲν ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμβολαίοις, ὅπου ἂν ὁ τοιοῦτος τῷ τοιούτῳ κοινωνήσῃ, οὐδαμοῦ ἂν εὗροις ἐν τῇ διαλύσει τῆς κοινωνίας πλέον ἔχοντα τὸν δίκαιον τοῦ ἀδίκου ἀλλ' ἔλαττον · ἔπειτα ἐν τοῖς πρὸς τὴν πόλιν, ὅταν τέ τινες εἰσφοραὶ ᾖσιν, ὁ μὲν δίκαιος ἀπὸ τῶν ἴσων πλέον εἰσφέρει, ὁ δ' ἔλαττον, ὅταν τε λήψῃς, ὁ μὲν οὐδέν, ὁ δὲ πολλὰ κερδαίνει. Καὶ γὰρ ὅταν ἀρχὴν τινα ἄρχῃ ἐκάτερος, τῷ μὲν δικαίῳ ὑπάρχει, καὶ εἰ μηδεμίαν ἄλλη ζημίαν, τὰ γε οἰκείαν δι' ἀμέλειαν μοχθηροτέρως ἔχειν, ἐκ δὲ τοῦ δημοσίου μηδὲν ὠφελεῖσθαι διὰ τὸ δίκαιον εἶναι, πρὸς δὲ τούτοις ἀπεχθῆσθαι τοῖς τε οἰκείοις καὶ τοῖς γνωρίμοις, ὅταν μηδὲν ἐθέλῃ αὐτοῖς ὑπηρετεῖν παρὰ τὸ δίκαιον · τῷ δὲ ἀδίκῳ πάντα τούτων τάναντία ὑπάρχει. Λέγω γὰρ ὅνπερ νυνδῆ* ἔλεγον, τὸν μέγαρα δυνάμενον πλεονεκτεῖν · τοῦτον οὖν σκόπει, εἴπερ βούλει κρίνειν ὅσῳ μᾶλλον συμφέρει ἰδίᾳ αὐτῷ ἀδικὸν εἶναι ἢ τὸ δίκαιον.

➤ **ἑαυτοὺς δὲ οὐδ' ὀπωστιοῦν:** ἐνῶ τον εαυτό τους δεν τον ωφελούν με ανάλογο τρόπο.
νυνδῆ < νῦν δῆ

G1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα (από τον 8^ο στίχο έως τον 15^ο) «**καὶ ἄρχει <ἢ ἀδικία> τῶν ὡς ἀληθῶς εὐθηκῶν τε καὶ δικαίων, ... ὁ δὲ πολλὰ κερδαίνει.**» Μονάδες 20

Γ2. Ποια είναι για τον δίκαιο άνθρωπο και ποια για τον άδικο τα αποτελέσματα από τις πράξεις τους στις *ιδιωτικές τους συμφωνίες*, στις σχέσεις τους με την *πολιτεία*, αλλά και όταν ο καθένας από τους δύο ασκεί κάποιο αξίωμα; Μονάδες 10

Γ3.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τούς ζητούμενους τύπους του για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: (6 μονάδες)

- **οἶε:** - το β' ενικό πρόσωπο της οριστικής, αλλά και της υποτακτικής του Αορίστου,
- το απαρέμφατο του Αορίστου στην ίδια φωνή.
- **θεραπεύειν:** - το απαρέμφατο του Αορίστου στην ενεργητική φωνή.
- το γ' ενικό πρόσωπο της ευκτικής του Αορίστου στην ενεργητική φωνή.
- το απαρέμφατο του Παρακείμενου στη μέση φωνή.

Γ3.β. Να γράψετε την **κλητική ενικού** του **αρσενικού** γένους στο θετικό βαθμό, για τα **επίθετα** που έχουν υπογραμμισθεί στο παρακάτω απόσπασμα. (2 μονάδες)

γ. Να εντοπίσετε στο παρακάτω απόσπασμα δύο (2) ρήματα που σχηματίζουν (ή δανείζονται) **Αόριστο β'** · στη συνέχεια να μεταφέρετε στον χρόνο αυτόν καθέναν από τους τύπους που εντοπίσατε. (2 μονάδες)

- (...) οί δ' ἀρχόμενοι ποιούσιν τὸ ἐκείνου συμφέρον κρείττονος ὄντος, καὶ εὐδαίμονα ἐκείνον ποιούσιν ὑπηρετοῦντες αὐτῶ, ἑαυτοὺς δὲ οὐδ' ὀπωσιοῦν. Σκοπεῖσθαι δέ, ὧ εὐηθέστατε Σώκρατες, οὕτωςι χρή, ὅτι δίκαιος ἀνὴρ ἀδίκου πανταχοῦ ἔλαττον ἔχει. (...) ἔπειτα ἐν τοῖς πρὸς τὴν πόλιν, ὅταν τέ τινες εἰσφοραὶ ᾧσιν, ὁ μὲν δίκαιος ἀπὸ τῶν ἴσων πλέον εἰσφέρει.

Μονάδες 10

Γ4. Να μελετήσετε τα ακόλουθα αποσπάσματα και να απαντήσετε στα ερωτήματα που ακολουθούν:

— **I.** Πρῶτον μὲν ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμβολαίοις, ὅπου ἂν ὁ τοιοῦτος τῶ τοιούτῳ κοινωνήσῃ, οὐδαμοῦ ἂν εὗροις ἐν τῇ διαλύσει τῆς κοινωνίας πλέον ἔχοντα τὸν δίκαιον τοῦ ἀδίκου ἀλλ' ἔλαττον.

— **II.** τῶ δὲ ἀδίκῳ πάντα τούτων τάναντία ὑπάρχει. [...] · τοῦτον οὖν σκόπει, εἴπερ βούλει κρίνειν ὅσῳ μᾶλλον συμφέρει ἰδίᾳ αὐτῶ ἀδίκον εἶναι ἢ τὸ δίκαιον. Πάντων δὲ ῥᾶστα μαθήσῃ, ἐὰν ἐπὶ τὴν τελεωτάτην ἀδικίαν ἔλθῃς [...] ᾧν ἐφ' ἐκάστω μέρει ὅταν τις ἀδικήσῃς μὴ λάθῃ, ζημιοῦται τε καὶ ὄνειδῆ ἔχει τὰ μέγιστα.

α. Να αναγνωρίσετε τη **συντακτική** λειτουργία των ὀρων που ἔχουν τονισθεί. (5 μονάδες)

β. Να εντοπίσετε από μια περίπτωση **σύγκρισης** στο πρῶτο απόσπασμα, καταγράφοντας στο τετράδιό σας τον **α'** και τον **β'** ὄρο της σύγκρισης, καθώς και την συγκριτική λέξη. Στη συνέχεια να εκφέρετε τον **β'** ὄρο με τον ἄλλον τρόπο εκφοράς του. (3 μονάδες)

Γ4.γ. Να εντοπίσετε στο παρακάτω απόσπασμα ἓναν επιρρηματικό προσδιορισμό που δηλώνει **στάση σε τόπο** και να τροποποιήσετε τη λέξη, αλλάζοντας την κατάληξή της, ὥστε να δηλώνει **προέλευση** (*Ι αφρητρία*) από τόπο. (2 μονάδες)

— καὶ ἄρχει τῶν ὡς ἀληθῶς εὐηθικῶν τε καὶ δικαίων, οἱ δ' ἀρχόμενοι ποιούσιν τὸ ἐκείνου συμφέρον κρείττονος ὄντος, καὶ εὐδαίμονα ἐκείνον ποιούσιν ὑπηρετοῦντες αὐτῶ, ἑαυτοὺς δὲ οὐδ' ὀπωσιοῦν. Σκοπεῖσθαι δέ, ὧ εὐηθέστατε Σώκρατες, οὕτωςι χρή, ὅτι δίκαιος ἀνὴρ ἀδίκου πανταχοῦ ἔλαττον ἔχει.

Μονάδες 10